

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Pierii Valeriani Bellunensis Hieroglyphica, Sive De
Sacris Ægyptiorum Aliarumque Gentium Literis,
Commentariorum Libri LVIII**

Valeriano, Pierio

[Lipsiae] ; Francofurti Ad Moenum, 1678

Fortuna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14259

mundum identidem principio caruisse, quodque in divinis Græci reddiderunt *ἐξ ἀρχῆς*, ab aeterno hi sunt interpretati. Quibus Magnus Basilius egregie respondet, atque inter alia, figura hujusmodi principium, quod incompertum illi putant, & scholis omnibus declamitant, a centro is esse demonstrat. Apud Romanos quoque perpetuitas est per sphaeram indicata, ut sphaera illa, quæ cum caduceo & pharetra transversis, virgaque cui palliolum appensum est, dexteræ que consertæ, in numo, quem Cæsari cudit L. Buca, in cujus altera facie inscriptio est his literis, CÆSAR. DICT. PERPETUO. Sane perpetuitas ex sphaera, autoritas vero Dictatoria, quæ illi consensu atque concordia civium demandata fuerat, per insignia reliqua significantur, de quibus sigillatim dicere non est hic locus.

Cæsari
in numo

COELUM. CAP. XVII.

Adem pila Solis & Lunæ signis conspicua, cœlum significabat. Alii per hujusmodi species *CUNCTA*, veluti etiam in circulo, interpretabantur: siquidem circumflexu cœli, quem alio nomine Mundum appellamus, cuncta regi comprehendique manifestum est: quippe qui totus in toto sit, imo vero ipse totum, extra intraque in se cuncta complexus. Quin non modo pila, sed simplex rotæ curvatura cœlum apud Ægyptios indicabat. Ita enim apud Cyrillum legas libro nono contra Julianum, quod præcipiti quidam ingenio pro Aspide Aspitem transtulerunt. Hujus picture eam Ægyptii tradebant causam, quod cœlum in circuitum assidue feratur.

FORTUNA. CAP. XVIII.

Fortuna sive
gura. Et
minus
præcipuum

Vulgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunam nunc rotulæ, ut vulgus, nunc sphaeræ cui, ut Cebes, insistentem pingere: sive ut eam rerum dominam ostentem, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocavit: sive ut ejus instabilitatem inde coarguant. Quin a volubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Vortuna a vorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinem literam, quod in plerisque factum est locutionibus, in Fortunam abiit. Cujus præcipuum opus est ima summis, & summa imis commiscere, rerumque omnium vicissitudinem inducere, cujus quidem veriginis ergo *Φερετύλα* *τὴν* Pindaro nuncupata. Nam si fortuna propriū hoc habet, ut vicissitudinum author sit, quos modo claros effecerat, mox obscurat, fovereque desinat: quos vero premebat, jam erigat, & illustres efficiat, quæque antiquissimus Hesiodus super his de Jove dixit, jure ipsa sua propemodum administret, quid in rerum natura mutabilitati huic & apertissime rerum vicissitudinis magis simile reperiat, quam circuli, rotæve motus? constant enim hæc primum, simul ac fuerit, ex re ipsa, contrariis simul manentibus, & integris, curvo scilicet & concavo, ex stante & moto, centro scilicet & circumferentia: ac simul ac impelli cœperint, una eademque linea, uti superius dicebamus, ab eodem & redit, ascendit atque descendit, eodemque motu, quod primum erat, ultimum, quod ultimum primum evadit, ut nihil denique in una re quæpiam variantius excogitare possis. Unde merito dixerit Aristoteles circulum miraculorum omnium esse principium. Id vero minime prætereundum, Ægyptios ejusdem mutabilitatis ergo Amorem atque Fortunam eodem in delubro venerari consuevisse. Constat igitur pilam atque rotam volubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigrammate Posidippi de Occasione, quæ idem fere cum Fortuna officium exercet. Ea enim cur rotula insistant interrogata, *Scare loco nequeo*, respondet. Auguralis autem disciplina observatione proditi est,

Polum ferens fortuna.
Idem Homerus Iliad. ultimum tribuens Jovi dolia duo; in quibus sunt bona & mala, quæ pro arbitrio dispensat.

Ab Auson. in Epigrammati.

P. Septimii Getæ nummus.

sphaeram æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in vestibulo Regiæ locata erat Antiochiæ, excusam repente Joviano Imperatore urbem eam ingrediente, turbarum quæ subsécute sunt in ejus perniciem, portentum habitam, quod Aruspices rerum volubilitatem id significare asseverarent. Et Constantius Imp. paulo antequam moreretur, imaginari per quietem visus est, cernere se patris effigiem, quæ pulchrum infantem offerebat, quem ubi gremio suscepisset, projecit is longius sphaeram de manu ipsius Imperatoris excusam: quod temporum permutationem portendere, eventum minime irritum ab Aruspicebus responsum est. Quod vero dicebamus, Fortunam sphaeræ insistentem pingi solitam, apud plerisque variat hujus argumenti species, ut in numo P. Septimii Getæ. Cæs. sigillum ab altera parte est cum radio in læva, cum sphaerula in dextera, quæ exporrigit, uti colosseæ quædam minus æhenea, in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ simulacrum pilæ insistentem cum novacula, cum navali clavo, & cornu copiæ, in qua, novacula felicitatis indicat amputatione: pila faciem ejus volubili-

A **libilitatem**, ut passim : clavus, vitæ nostræ sub ejus ditione cursum : cornu copiarum, bonorum largitionem. Sane Plutarchus commentario de Fortuna Romanorum, Fortunam ait trajecto Tyberi, positam alis, exutis talaribus, abjecta instabili & vestigia fallente pila, ita Romam ingressam, quod indicium esset eam ibi constanter permanuram, neque alio in posterum abvolaturam, illud scilicet Maroniam secutus, quod de Romanis ait :

*His ego nec metas rerum, nec tempora ponam,
Imperium sine fine dedi.*

Æneid. l. 6.

TERRARUM ORBIS. CAP. XIX.

Quo pacto autem terrarum orbem pila descripta significant, rudi etiam innotuit plebecula. Orbem enim linea quadam, veluti finitore circulo dissectum, alterum quoque ex hemisphaeriis, quippe superiorem quasi meridiano circulo producto dividunt, à meridiano autem quasi coluri partem ad occidentem Solem vertunt, atque inde Asiam, hinc Africam & Europam intelligunt, cum tamen Poëta terram *ἀπείρονα* dicant. Cujus vocabuli si vim simpliciter interpretemur, infinitam exponemus. At Joan. Grammaticus, Aristotelis interpres accuratissimus, *σφαιροειδῆ* mavult interpretari, omnino enim neque sphaera, neque circulus finem principiumve ullum præ se ferunt. De figura vero terræ quam varia aliis atque aliis credatur, videndum apud Plutarchum libro de Philosophorum placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, quod non uniuscujusquam testimonio, sed jam innumerabilium de visu referentium, universum hunc orbis globum terra marique & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partem supra & infra navigatione, manifestior sit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, videre est in Faustinae numo quodam sphaeram pro terrarum orbe positam : ibi enim Cybele Leoninae infidet sella, sphaeramque inter manum atque genu continet, inscriptio, quæ ad hanc rem facit, est, MATRIMAGNÆ. In numo Germanici Imperatoris Augusti Victoria sphaeram movere videtur, in qua literæ, S. P. Q. R. quasi terrarum orbem Senatui populoque Romano adjudicatum jam esse, significare velit. Sane autem Imperatoris Nervæ Cæsaris Augusti sphaera S. C. ad cusa est, cum adjecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Augusti, P. M. P. P. P. C. O. S. VI. Utrumque numo æreo signum idem dedicatum. Grati vero Imperatores qui diis acceptum referent, quod regnarent, id deorum providentiæ adscribentes, rem numismatum monumentis testati sunt. Nam in M. Antonini Pii numo simulacrum muliebre videas quod stans læva contum tenet, dextra radium, quo præjacentem pilam verset. Inscripção, PROVIDENTIAE DEORUM. In altero ejusdem simulacrum idem læva manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læva pilam radio attingit, quasi eam versaturo, aut leges illi consistendi præscripturo, inscripção, PROVIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Augusti, cum inscripção, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini simulacrum cum cornu copiarum, radioque in ejus manu dextera pilam à pedibus versante, cum inscripção, PROVIDENTIA AUG. In Antonini vero Pii numo sphaera cum cornu copiarum, FELICITATIS adscripçãoem habet. Dicata etiam est cum jaculo, Philippi filio, inscripção, PRINCIPI JUVENTUTIS.

MUTABILITAS. CAP. XX.

Quod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantum, verum etiam rota in hujusmodi accipitur significatum. Psal. enim 83. legitur : *Deus meus, pone eos ut rotam*, hoc est, tam facile felicem eorum statum converte, quam volubiler rotam ipsa convertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alii.

*Græce ῥοτῶν & Hebraice Galgal.
Vel quomodo trochus torquetur a pueris.*

DEROTA. CAP. XXI.

Et quoniam res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cum aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primum enarrabimus, mox quæ ad significatum attinet, exequemur,